

Ekonomická aktivita obyvatel Libereckého kraje na základě výsledků výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) v letech 2000 – 2005

V současné společnosti se na práci můžeme dívat jako na jeden z hlavních životních cílů. Pro většinu lidí je práce nezbytností, aktivita v zaměstnání jim dodává smysluplnou činnost, přičemž naše společnost zaměstnání přikládá velký význam. Existuje však skupina lidí, kteří o zaměstnání přišli, ale zároveň ho hledají – tzv. nezaměstnaní. Nezaměstnanost je jevem, který s sebou přináší negativní ekonomické a sociální důsledky a patří k nejzávažnějším problémům tržních ekonomik.

Pravidelné informace Ministerstva práce a sociálních věcí ČR o vývoji na trhu práce a o realizaci aktivní politiky zaměstnanosti jsou doplňovány ukazateli získanými z výběrového šetření pracovních sil, které jsou konstruovány podle mezinárodních definic Mezinárodní organizace práce (ILO). V rámci tohoto šetření je tak mimo jiné zjišťována aktuální struktura zaměstnanosti podle pohlaví, věku a kvalifikace, odvětví a charakteru zaměstnání respondentů. Důležitou součástí šetření jsou i údaje o celkové nezaměstnanosti a jejím charakteru, o struktuře nezaměstnaných z hlediska sociálního, profesního, kvalifikačního aj. Údaje jsou zjišťovány a publikovány s čtvrtletní periodicitou a pro účely tohoto hodnocení byly využity roční průměry za jednotlivé roky v letech 2000 – 2005.

Na základě výsledků výběrového šetření pracovních sil žilo v Libereckém kraji k 31. 12. 2005 celkem 361,5 tisíc obyvatel ve věku 15 a více let, tj. o 5,7 tisíc více než v roce 2000. Z hlediska věkové struktury mírně převažovala skupina obyvatel ve věku 45 – 59 let (26,4 % z celkového počtu obyvatel starších 15 let), s rozdílem 0,4 procentního bodu následovala skupina ve věku 15 – 29 let. Podíl obyvatel ve věku 30 – 44 let dosáhl 25,5 %, věk 60 a více let překročilo 22,0 % obyvatel. Z hlediska vývoje u jmenovaných věkových skupin byl pokles počtu obyvatel v letech 2000 – 2005 zaznamenán pouze u skupiny 15 – 29letých (8,7 %). V ostatních věkových skupinách počet obyvatel vzrostl, o 9,6 % ve skupině 30 – 44letých, o 8,9 % ve skupině 60 a víceletých a zcela nepatrně i ve věkové skupině 45 – 59letých (o 0,1 %).

Tab. U.1 Obyvatelstvo Libereckého kraje starší 15 let podle věkových skupin a vzdělání

Zdroj: VŠPS

v tis. osob

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl 2005 - 2000	Index 2005/2000
Celkem	355,8	356,1	357,0	358,5	360,1	361,5	5,7	101,6
v tom podle věku:								
15 - 29 let	103,1	101,8	100,4	98,8	96,8	94,1	-9,0	91,3
30 - 44 let	84,1	84,1	84,6	86,2	89,0	92,2	8,1	109,6
45 - 59 let	95,5	96,7	97,6	97,7	96,7	95,6	0,1	100,1
60 a více let	73,1	73,5	74,5	75,9	77,6	79,6	6,5	108,9
v tom podle vzdělání:								
základní a bez vzdělání	93,2	90,8	85,0	76,7	77,5	78,4	-14,8	84,1
střední bez maturity	141,4	139,5	143,2	145,8	147,9	151,2	9,8	106,9
střední s maturitou	93,9	97,4	102,1	108,9	110,5	103,7	9,8	110,4
vysokoškolské	21,6	22,8	25,0	26,2	23,0	28,0	6,4	129,6

Podstatnější změny probíhaly ve vzdělanostní struktuře obyvatel starších 15 let. Během sledovaného období došlo ke znatelnému poklesu počtu osob se základním vzděláním a bez vzdělání o 15,9 %. Podíl těchto osob na celkovém počtu obyvatel starších 15ti let v roce 2005 dosáhl 21,7 % a ve srovnání s rokem 2000 se snížil o 4,5 procentního bodu. S vyšší úrovní dosaženého vzdělání se zvyšoval jak počet osob, tak procentuální zastoupení. Nejvýrazněji se v letech 2000 – 2005 zvýšil počet vysokoškolsky vzdělaných obyvatel, a to o 29,6 %.

V Libereckém kraji v roce 2005 bylo v národním hospodářství zaměstnáno 201,7 tisíc osob, přičemž v porovnání s rokem 2000 poklesl jejich počet pouze nepatrně o 0,2 tisíce osob (0,1 %). V civilním sektoru (tj. bez příslušníků armády) bylo zaměstnáno 201,1 tisíc osob, tj. 99,7 % všech zaměstnaných v národním hospodářství. Ve věkové struktuře zaměstnaných v národním hospodářství ve sledovaném období znatelně poklesl podíl osob ve věku 15 – 29 let o 3,2 procentního bodu (jedním z důvodů je prodlužující se příprava na povolání) a nepatrně i podíl zaměstnaných ve věku 45 – 59 let (o 0,1 procentního bodu). Další dvě věkové skupiny posílily, a to 30 – 44letých (o 2,3 procentního bodu na 37,0 % podíl v roce 2005) a 60 a víceletých (o 0,8 procentního bodu na 3,6 % podíl v roce 2005). Nárůst u poslední jmenované skupiny zaměstnaných souvisí s posunováním hranice odchodu do důchodu.

Vzdělanostní struktura zaměstnaných zaznamenala v období let 2000 – 2005 dvě zásadní změny – poklesl počet (relativně o 32,3 %) i podíl (o 4,2 procentního bodu) osob se základním vzděláním a bez vzdělání a vzrostl počet (o 43,8 %) a podíl (3,3 procentního bodu) vysokoškolsky vzdělaných osob. U osob se středním vzděláním bez maturity a středním vzděláním s maturitou nebyly pozorovány žádné významné změny. Více než 53 % zaměstnaných osob v národním hospodářství vystudovalo obory zaměřené na techniku, výrobu a stavebnictví. Druhým nejsilněji zastoupeným oborem byly společenské vědy, obchod a práce (13,4 % podíl zaměstnaných v národním hospodářství).

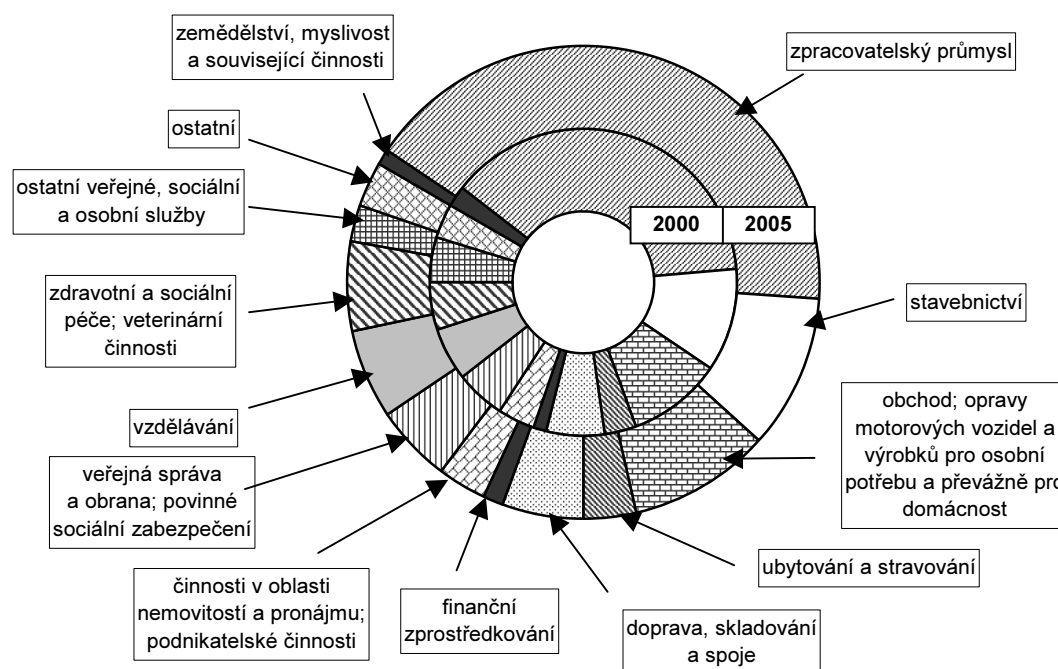
Tab. U.2 Zaměstnaní v národním hospodářství v Libereckém kraji podle věkových skupin a vzdělání

Zdroj: VŠPS

v tis. osob

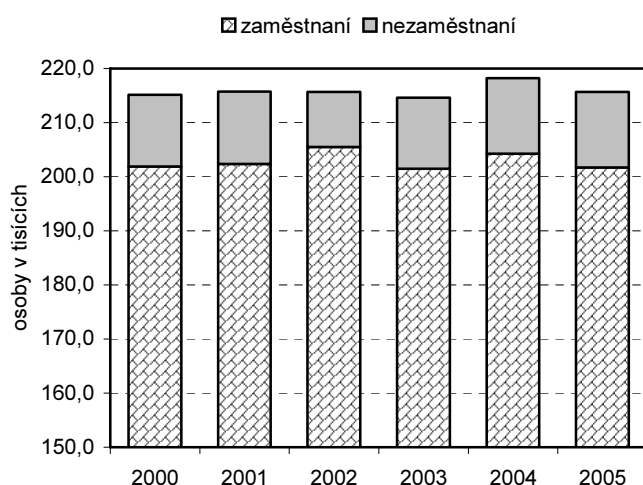
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl 2005 - 2000	Index 2005/2000
Celkem	201,9	202,3	205,5	201,5	204,3	201,7	-0,2	99,9
v tom podle věku:								
15 - 29 let	53,0	50,2	49,4	44,8	47,7	46,6	-6,4	87,9
30 - 44 let	70,1	69,5	71,3	73,1	75,2	74,6	4,5	106,4
45 - 59 let	73,2	76,7	78,2	76,3	74,6	73,1	-0,1	99,9
60 a více let	5,6	6,0	6,6	7,3	6,8	7,3	1,7	130,4
v tom podle vzdělání:								
základní a bez vzdělání	26,3	22,6	21,0	14,5	16,5	17,8	-8,5	67,7
střední bez maturity	97,1	97,0	99,2	97,5	98,0	97,2	0,1	100,1
střední s maturitou	63,0	65,1	65,6	69,6	72,2	64,7	1,7	102,7
vysokoškolské	15,3	17,3	19,1	19,4	17,3	22,0	6,7	143,8

Zaměstnaní v národním hospodářství v Libereckém kraji podle vybraných odvětví OKEČ v letech 2000 a 2005

Zcela odlišný byl vývoj v sektorech národního hospodářství. Pokračoval pokles počtu pracovníků v primárním sektoru z 6,1 tisíce osob v roce 2000 na 3,9 tisíc osob v roce 2005. Ze začátku sledovaného období jejich podíl na celkovém počtu zaměstnaných v národním hospodářství představoval 3,0 %, na konci období poklesl o 1,1 procentního bodu na 1,9 %. K zásadnímu úbytku počtu pracovníků o polovinu došlo v zemědělství, myslivosti a souvisejících činnostech. V sekundárním sektoru vzrostl počet pracovníků o 4,3 tisíce osob, tj. 4,1 % a v návaznosti na tuto skutečnost vzrostlo i jejich procentuální zastoupení (z 51,7 % v roce 2000 na 53,9 % v roce 2005). Tento stav byl ovlivněn především vývojem ve zpracovatelském průmyslu (nárůst počtu pracovníků v letech 2000 – 2005 o 9,5 %), v ostatních odvětvích patřících do tohoto sektoru byl zaznamenán pokles počtu pracovníků, v těžbě nerostných surovin dokonce o

**Vývoj pracovních sil
v Libereckém kraji
v letech 2000 - 2005**

51,9 %. V Libereckém kraji se prozatím nedaří realizovat program postupné restrukturalizace národního hospodářství. Podíl zaměstnaných v terciárním sektoru totiž v průběhu let 2000 – 2005 poklesl o 2,6 %. Nejvyšší pokles byl zaznamenán v ostatních veřejných, sociálních a osobních službách (43,2 %) a v činnostech v oblasti nemovitostí a pronájmu, podnikatelských činností (13,2 %). K poklesu počtu zaměstnaných osob došlo také v dopravě, skladování a spojích (8,3 %) a ve finančním zprostředkování (6,2 %).

Podle klasifikace zaměstnání (KZAM) bylo nejvíce zaměstnaných v národním hospodářství v roce 2005 zařazeno do třídy řemeslníků a kvalifikovaných výrobců, zpracovatelů, opravářů (24,3 %). Následuje třída technických, zdravotnických a pedagogických pracovníků a pracovníků v příbuzných oborech (17,7 %) a obsluha strojů a zařízení (17,6 %). Z hlediska postavení v zaměstnání rozhodující podíl 83,8 %

zaměstnaných v národním hospodářství (169,0 tisíc osob) byl v roce 2005 v pozici zaměstnance. Roli zaměstnavatele vykonávalo pouze 7,0 tisíc osob (3,5 %), na svůj vlastní účet pracovalo 23,9 tisíc osob (11,8 %). Výčet uzavírá skupina 1,8 tisíce osob pomáhajících rodinných příslušníků.

Průměrný týdenní počet obvykle odpracovaných hodin zaměstnaných v civilním sektoru Libereckého kraje v roce 2005 dosáhl 41,4 hodin. V pomyslném žebříčku krajů se Liberecký kraj umístil na 8. místě. Nejdelší pracovní týden měli zaměstnaní v Hlavním městě Praze (43,0 hodin), nejkratší v Moravskoslezském kraji (40,9 hodin).

Míra zaměstnanosti (podíl zaměstnaných na počtu osob 15letých a starších) v Libereckém kraji během sledovaného období 2000 – 2005 kolísala. Svého maxima dosáhla v roce 2002 (57,6 %), minima v roce 2005 (55,8 %). Rozdíl mezi nejvyšší regionální mírou zaměstnanosti, dosaženou v roce 2005 v Hlavním městě Praze (59,9 %), a nejnižší, dosaženou v Moravskoslezském kraji (50,3 %), činil 9,6 procentního bodu.

Mezi nezaměstnané jsou podle metodiky Mezinárodní organizace práce ILO zahrnuty osoby, které ve sledovaném období nevykonávaly žádnou práci, aktivně tuto práci hledaly a byly schopny nastoupit do zaměstnání do 14 dnů. V roce 2005 bylo v Libereckém kraji podle této metodiky evidováno 14,0 tisíc nezaměstnaných. V rozmezí let 2000 – 2005 došlo k nárůstu jejich počtu o 0,7 tisíc osob, tj. o 5,3 %.

V průběhu pěti let zaznamenala změny jak věková, tak vzdělanostní struktura nezaměstnaných. O jednu pětinu poklesl počet 15 – 29letých, na druhou stranu vzrostl o 19,5 % počet osob ve věku 30 – 44 let a o 29,0 % počet osob ve věku 45 – 59 let. Počet osob se základním vzděláním se snížil o 2,1 %, se středním vzděláním bez maturity o 5,0 %. Bohužel se více než zdvojnásobil počet nezaměstnaných se středním vzděláním s maturitou.

Tab. U.3 Nezaměstnaní v Libereckém kraji podle věkových skupin a vzdělání

Zdroj: VŠPS

v tis. osob

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl 2005 - 2000	Index 2005/2000
Celkem	13,3	13,4	10,1	13,1	14,0	14,0	0,7	105,3
v tom podle věku:								
15 - 29 let	6,0	5,5	3,9	6,4	6,6	4,8	-1,2	80,0
30 - 44 let	4,1	3,8	2,9	3,5	4,0	4,9	0,8	119,5
45 - 59 let	3,1	3,6	3,0	2,9	3,3	4,0	0,9	129,0
60 a více let	0,1	0,4	0,3	0,4	0,1	.	x	x
v tom podle vzdělání:								
základní a bez vzdělání	4,7	4,5	2,8	3,1	3,8	4,6	-0,1	97,9
střední bez maturity	6,0	5,2	4,4	5,8	6,5	5,7	-0,3	95,0
střední s maturitou	1,6	2,9	2,5	3,6	3,5	3,3	1,7	206,3
vysokoškolské	0,8	0,6	0,4	0,6	0,3	.	x	x

Mezi specifické skupiny nezaměstnaných patří osoby, které:

- si práci již našly a nástup byl stanoven nejpozději do tří měsíců (0,8 tisíc osob v roce 2005, tj. 5,7 % nezaměstnaných v Libereckém kraji),
- nezaměstnaní, neregistrovaní na úřadu práce (1,4 tisíce osob, tj. 0,1 %),
- nezaměstnaní se zdravotním postižením (1,7 tisíce osob, tj. 12,1 %).

Tab. U.4 Roční průměrná obecná míra nezaměstnanosti podle krajů v letech 2000 - 2005

Zdroj: VŠPS

v %

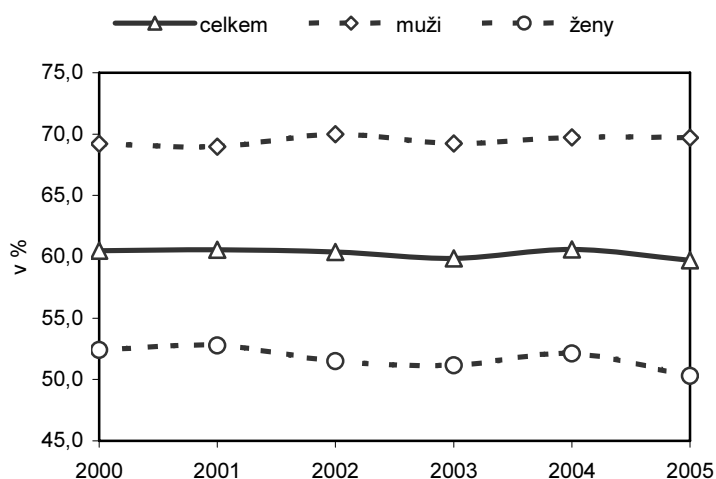
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl v procentních bodech 2005 - 2000
Česká republika	8,8	8,1	7,3	7,8	8,3	7,9	-0,9
v tom kraje:							
Hl. město Praha	4,3	3,9	3,6	4,2	3,9	3,5	-0,8
Středočeský	7,5	6,7	4,9	5,2	5,4	5,2	-2,3
Jihočeský	5,8	5,6	5,0	5,2	5,7	5,0	-0,8
Plzeňský	6,2	5,8	4,7	5,3	5,8	5,1	-1,1
Karlovarský	8,4	7,4	7,5	6,4	9,4	10,9	2,5
Ústecký	16,0	13,3	12,7	13,0	14,5	14,5	-1,5
Liberecký	6,2	6,2	4,7	6,1	6,4	6,5	0,3
Královéhradecký	6,1	6,1	4,2	5,8	6,6	4,8	-1,3
Pardubický	8,3	6,4	7,2	7,6	7,0	5,6	-2,7
Vysočina	6,8	6,1	5,1	5,3	6,8	6,8	-
Jihomoravský	8,3	8,5	7,6	8,0	8,3	8,1	-0,2
Olomoucký	12,8	10,4	9,6	9,6	12,0	10,0	-2,8
Zlínský	8,1	8,5	7,9	7,5	7,4	9,4	1,3
Moravskoslezský	14,3	14,3	13,3	14,7	14,5	13,9	-0,4

Obecná míra nezaměstnanosti v Libereckém kraji v roce 2005 dosáhla 6,5 % a ve srovnání s rokem 2000 vzrostla o 0,3 procentního bodu. Liberecký kraj tak patří ke třem krajům, ve kterých se hodnota tohoto ukazatele nepodařila během sledovaného období snížit (Karlovarský kraj nárůst o 29,8 %, Zlínský kraj nárůst o 16,0 %). V porovnání s Českou republikou byla míra nezaměstnanosti v Libereckém kraji v roce 2005 nižší o 1,4 procentního bodu. Od nejnižší hodnoty v Hlavním městě Praze (3,5 %) se odchýlila o 3,0 procentního bodu a od nejvyšší hodnoty v Ústeckém kraji (14,5 %) o 8,0 procentního bodu. Dosažená úroveň zajistila Libereckému kraji 7. místo v pomyslném žebříčku.

Zaměstnaní v národním hospodářství společně s nezaměstnanými tvoří tzv. pracovní sílu (ekonomicky aktivní obyvatelstvo). Míra ekonomické aktivity pak vyjadřuje podíl pracovní síly na počtu všech osob 15letých a starších. V Libereckém kraji v roce 2005 činila 59,7 % a o 0,3 procentního bodu překročila republikový průměr (59,4 %). Nejvyšší míra ekonomické aktivity mezi kraji v uvedeném roce byla dosažena v Karlovarském kraji (62,8 %) a nejnižší v kraji Zlínském (57,6 %).

Do celkového počtu ekonomicky neaktivních jsou zahrnuty osoby, které nebyly během referenčního období zaměstnány a nebyly v dané období ekonomicky aktivní. Počet těchto osob v Libereckém kraji podle výsledků výběrového šetření pracovních sil v roce 2005 dosáhl 145,8 tisíc. Hlavním důvodem jejich neaktivity byl starobní důchod (51,4 % z celkového počtu ekonomicky neaktivních). V učilišti se na své budoucí povolání připravovalo 13,4 tisíce osob (9,2 %), střední školu studovalo 6,8 tisíce osob (4,7 %), vysokou školu 13,7 tisíc osob (9,4 %).

**Vývoj míry ekonomické aktivity
podle pohlaví v Libereckém kraji
v letech 2000 - 2005**

Tab. U.5 Míra ekonomické aktivity podle krajů v letech 2000 - 2005

Zdroj: VŠPS

v %

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Rozdíl v procentních bodech 2005 - 2000
Česká republika	60,4	60,0	59,8	59,4	59,2	59,4	-1,0
v tom kraje:							
Hl. město Praha	62,2	62,6	62,5	62,5	61,3	62,0	-0,2
Středočeský	60,3	60,1	60,7	60,2	59,8	59,5	-0,8
Jihočeský	61,1	60,8	60,0	59,4	59,4	59,5	-1,6
Plzeňský	61,2	60,8	60,4	59,6	59,6	60,4	-0,8
Karlovarský	65,1	63,0	62,0	61,5	61,5	62,8	-2,3
Ústecký	60,5	61,1	59,9	59,1	60,7	60,4	-0,1
Liberecký	60,5	60,6	60,4	59,9	60,6	59,7	-0,8
Královéhradecký	61,0	60,2	59,6	59,0	57,9	58,0	-3,0
Pardubický	59,2	58,7	59,4	59,4	58,1	58,4	-0,8
Vysočina	59,7	59,3	58,6	58,0	58,7	58,3	-1,4
Jihomoravský	59,7	58,6	58,1	58,2	58,1	58,1	-1,6
Olomoucký	59,8	58,4	59,2	58,9	58,0	58,1	-1,7
Zlínský	58,6	58,4	57,4	58,0	57,6	57,6	-1,0
Moravskoslezský	58,6	58,6	58,7	58,1	57,6	58,5	-0,1